

/tudományos

Wettstein Domonkos / BME Urbanisztika Tanszék

<http://www.urbanisztika.bme.hu/wettstein-domonkos/>

Tudományos / Művészetelméleti

Léptékváltások: Modern építészet és városépítészet a társadalmi térben / közösségi és koncepcionális olvasatok

A modern építészeti örökség megítélése a hazai és nemzetközi közéletben egyaránt ambivalens. Az örökség megőrzésére irányuló projektek elsősorban épület léptékben próbáltak megoldásokat keresni, holott a városi léptékű értelmezés fontos nézőpontokat adhat az örökség újraértékeléséhez és a védelem eszköztárának kialakításához. Mindez a modern építészet elméletének eredetéhez is visszavezet, hiszen a korszak meghatározó tervezőit kezdettől fogva inspirálta a városi léptékű víziók megfogalmazása, a városi táj koncepcionális átértelmezése. Épp ez a táji felfogás adhat szempontokat a modern örökségvédelemhez is. Az elmúlt években elindult kutatásaimban az UNESCO bécsi memoranduma által definiált történeti városi táj koncepció (Historic Urban Landscape) és a modern örökség a kapcsolatát vizsgálom mind az építészetelmélet, mind a tervezési problémák szintjén, és ez a kutatási irány a hallgatói TDK munkák kidolgozására is lehetőséget ad.

A táji felfogás alkalmassá válhat a közösségi és ökológiai szempontok érvényesítésére az örökségvédelemben. Hogyan jelenik meg az eltérő közösségi perspektívákban a modern építészet hagyatéka? Hogyan érvényesíthetőek az ökológiai szempontok az épületek rehabilitációjában?

Hazai helyzetkép: A magyar modern építészeti örökség sajátos helyet foglal el a nemzet történelmében. A korszak alkotói a huszadik század szakadásokkal teli időszakai ellenére is megpróbálták a magyar építészeti kultúra folytonosságát megőrizni és a helyi adottságokból kibontani az új építészet formáit, miközben a korszak ideológiai háttérére és a technológia korlátosságára ma már elhomályosítja ezeket az alkotói teljesítményeket. Az épületek megítélése ebből adódóan szükségszerűen ellentmondásos, különösen a történeti kontextusba ágyazott alkotások okoznak feszültséget a városképek átértékelődésével. A történeti rétegek közti kontinuitás keresésben a modern épületek látszólag a történeti emlékek közé ékelődnek, miközben ma már ők maguk is magyar történelem részévé váltak. Bár viharos időszakok tanúi, de alkotóik - a más művészeti műfajok rejtett üzeneteket hordozó alkotásaihoz hasonlóan - a szocialista elnyomás ideológiai kényszerében épp a modern

formálásban rejlő eszközökkel kívánták a magyar kultúrát kívánták átmenteni a nehéz történelmi időkben. Fontos lenne megértenünk ezeket a történelmi üzeneteket, mert akkor érthetővé válna, hogy ezek az épületek nem szakadást okoznak, hanem összekötnek minket a magyar és az egyetemes kultúrával. Ezért a magyar modern építészeti értékek közvetítése, kommunikálása az egyik legfontosabb szakmai kihívás ma.

Építészet az épületeken túl: a vizsgálat több léptékszintet is érinthet a táji, városi léptéktől a részletekig.

A nyugat- és közép-kelet európai modern örökségvédelemről lásd az *Architektúra & Urbanizmus* tematikus lapszámát:

<https://www.architektura-urbanizmus.sk/current-issue/>

